

Всесвіт

1926
19

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

на 1926 рік
ІЛЮСТРОВАНІЙ ДВОХТИЖНЕВИК

„ВСЕСВІТ“

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ.

Журнал містить:

Художні оповідання.
Нариси.
Вірші.

Критичні статті.
Художні малюнки.
Гуморески.

ВСЕСВІТНЯ ІЛЮСТРАЦІЯ

Вжито рішучих заходів до своєчасного виходу журналу й доставки його на місце.

В кожному числі міститимуться кіно-нариси.

Журнал регулярно виходитиме 2 рази на місяць (15 й 30 числа).

„ВІСТИ ВУЦВК“ Щоденна велика політична
ГАЗЕТА з щотижневим
безплатним літературно-науковим додатком

„КУЛЬТУРА І ПОБУТ“

ЦІНА на рік для установ: . . . . . 18 крб.
на місяць . . . . . 1 крб. 50 к.
звичайна передплата на рік 12 крб.
на місяць . . . . . 1 крб.

Адреса редакції й головконтори: Харків, вул. К. Лібінєхта № 11.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

„ВСЕСВІТ“ двохижневий
багато ілюст-
рований, літературно-художній журнал.

ЦІНА: на рік . . . . . 4 крб. 80 коп.
на місяць . . . . . 40 коп.
По замежами
СРСР . . . 50 центів.

ПРИЙМАЮТЬ ПЕРЕДПЛАТУ

на двохижневий кооперативний
літературно-мистецький та
популярно-науковий журнал

ЧИТАЙТЕ ЖУРНАЛ

„НАРОДНИЙ ТЕАТР“

ЦІНА на рік для установ: . . . . . 18 крб.
на місяць . . . . . 1 крб. 50 к.
звичайна передплата на рік 12 крб.
на місяць . . . . . 1 крб.

Адреса редакції й головконтори: Харків, вул. К. Лібніхта № 11.

„ВІСНИК“ багато ілюст-
рований, літературно-художній журнал.

ЦІНА: на рік . . . . 4 крб. 80 коп.
на місяць . . . . . 40 коп.
По за межами
СРСР . . . . . 50 центів.

ПРИЙМАЮТЬ ПЕРЕДПЛАТУ

на двохтижневий кооперативний
літературно-мистецький та
популярно-науковий журнал

„НОВУ ГРОМАДУ“

(Видає Всеукраїнська книготорговельна та видавнича спілка
„Книгоспілка“, за відповідальною редакцією А. Е. Геттлера,
при найближчій участі Е. П. Варавва та В. М. Радлова).

НОВА ГРОМАДА

Найдешевший на Україні популярний журнал для селян
Обслуговує всю, як є, кооперацію силою добрих порад
В кожній книжці журналу—свіжа літературна новина
Автори журналу ступають у такт із сучасним життям
Головну увагу все звертає на сільське господарство
Радить,—обстоює в коопроботі громадський характер
Обмірковує, як збутись приватно-господарських послуг
Містить силу ілюстрацій буднів нашого нового села
Акуратно нотує всі нові здобутки науки та знання
Доглядає, щоб не тратилось марно кооперативне добро
Адресу „Нової Громади“ хай знає кожний громадянин

НОВА ГРОМАДА

Харків, Горяїновський пр., № 2.

Н ЦІЛИЙ РІК (24 №№ багато-ілюстров. журналу по
32 стор. велик. форм.) 5 крб. На півроку (12 №№)
2 крб. 75 коп. На 3 місяці (6 №№) 1 крб. 50 коп.

За 7 крб. на рік кожний передплатник одержує 24 №№
„Нової Громади“ й на 3 крб. книжок на власний вибір,
із каталогів Книгоспілки, що їх буде розіслано всім
передплатникам БЕЗПЛАТНО.

ЧИТАЙТЕ ЖУРНАЛ

„СІЛЬСЬКИЙ ТЕАТР“

Місячник відділу мистецтв УПО, присвя-
чений виключно художній роботі на селі.
Журнал містить матеріяли до роботи
драматичних, хорових і інших художніх
гуртків, сельбудів та хат-читалень:
П'єси, інсценівки, живі газети,
ноти, фейлетони, вірші і т. инш.
а також вказівки з методики та
техніки сільського мистецтва.

У ПЕРШОМУ №: П'ЄСА на 4 ДІЇ
М. КРАВЧЕНКА та Я. МОГИЛИ

„ПЕРШІ ХОРОБРІ“

ПЕРЕДПЛАТУ ПРИЙМАЮТЬ УПОВНОВАЖЕНІ,
КОНТОРИ ТА ФІЛІАЛИ ВИДАВНИЦТВА

„РАДЯНСЬКЕ СЕЛО“. Головна контора В-ва „Радян-
ське Село“ Харків, Пушкінська вул. № 24.

Ціна окремого номера 30 коп.

№ (47714X) „1926“].

1934
Пролетарі всіх країн, єдналися!

ВСЕСВІТ

За
редакцією

ШУМСЬКОГО О.
КАСЯНЕНКА Е.

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

№ 9 (32) 15 травня 1926 р.
Рік видання II-й.

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ ДВОХТИЖНЕВИК

Харків, вул. Лібкнехта, № 11.
Тел. № 34-76.

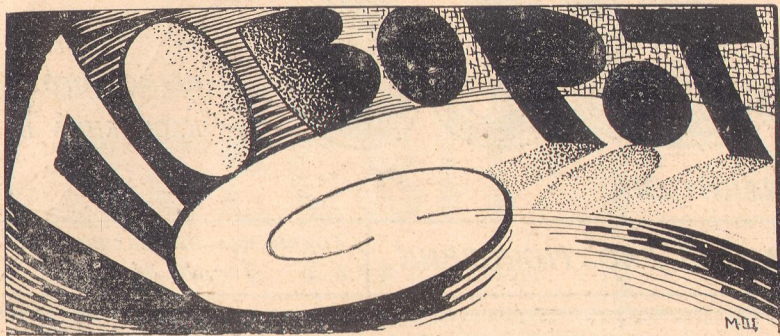
П Р А Ц Я

Мал. олівцем худ. А. Петрицького.

Художник А. Г. Петрицький, що працює в Харкові, відомий головним чином як художник театру. Його блискучі постановки в Державній драмі і опері свідчать, що Петрицький—художник надзвичайно обдарований. Москва знає ще Петрицького, як чудового балетного художника. Проте, творчість Петрицького далеко не обмежується самим театром. Він разом з тим автор великих і дуже цінних картин в станковому малярстві. Його праці завше барвисті, свіжі й оригінальні. Петрицький чудово відчуває сучасність і, будучи талановитим майстром, кожною своєю новою працею говорить про дальший свій крок вперед.

Оповідання Ол. Коржа.

Артіль Реута закінчувала зміну шпал на 261 версті.

Кур'єрський севастопільський поїзд номер 6 іде рівно о 12 години. Тоді робочі ідуть в холодок, знімають із глodu свої торбинки і то—обід. Та на цей раз вже певно хтось буде голодний: од глodu побіг безпритульний пес і в зубах йому білий вузольчик з харчами. А харчі в кожного—хліб і цибуля. Незавидні харчі, але ж все для робочого—їжа.

— Ай-ай! Фю-іть!

Зник у байраці грабіжник.

Робочі змітали із рейок пісок, упорядковували камінці, чи збирали навколо розкиданий струмент.

— Скоріш хлопці, скоріш підганяв їх артільний, а сам те і робить, що голову нахляє до рейок—дивиться в даль, чи немає товчків, але—рівно.

На „кривій“ кучерявився дим:

Поїзд гикнув раз, і вдруге і не зважаючи на викинутий зелений флачок, промчався як вихор.

Йолоп залізний! Він і не відчув того, що під нього покладені нові соснові шпали! Сосна ти, сосна північна... В годину дзвеніла, шуміла в негоду—зрубали ж, під ноги турнули, чавунними рейками груди здавили, а в саме серце—костиль!

Лежи, не пручайся... Доволі шуміла, дзвеніла доволі, тепер послухай, як дзвонять колеса—не ти! На тілі твійому зарубина—знаєш: Віднині господар чавун і залізо—не ти!...

Сосна ти, сосна північна!..

Юрба посунула під одкос і чути було потім, як довго хтось лаявся, прокидаючи на світі всіх собак, а глод стояв і сміявся гострими колючками.

Роман тоді йшов од дорожнього майстра. Його старечі ноги грузили в піску і ракушці, неначе в багні, коли порівнявся з робочими він не зупиняючись кинув їм сухе привітання і далі чвалав собі, важко ступаючи. Він думав, що аж тепер над ним насіялися всі чорти з чортенятами заплювали йому обличчя, і з помутнілих очей виглядала одна безпорадність.

Оце зараз майстер перелав йому папірці, що їх з

— Навіщо нам земля? Проживем і без неї, адже жінші живуть; а чи так Химусю?

— А вже ж що так.

— Славна Химуся, золота Химуся. Гас у нас буде і паливо: вугілля дров скільки хочеш соснових... Химуся буде бар'єр замикає, а снощи в'язатиме, ні..

Химка всміхалась, мріяла:

— Романа.

— Ась?

— А кожухи даватимуть на зиму?

— Ясно..

— І валянки?

— Ясно..

Химка цілком була задоволена. „От вже награтється Коля в пісок мріяла—а то копірсається в чорній землі, замазурка“..

Це—тоді, коли була вільна вакансія путьовому сторожу на бу число 222.

Оселівся у ній Роман. Перейшов із „ремонту“,—до того часу в „монтажі“ робив: шпали таскав, киркою гепав, не випустив гоного м'яса; майстерю скаржився: кепсько мені живеться дома, Павло Євгеновичу батько все свариться, мені б того, на будку... Захотілось на лекший мріяв: хе, будка—віддижурив години й спи... Ой, як із землею набрипанькатись...

Залишились дома батько й сестри. Старий був батько,—умер на баром, а сестри повиходили заміж. Пустіла земля...

Хочете: весна, хочете: осінь,—обидві проходять повз будку числом і зникають за степом в далі, перша—в бузкових садах, і друга—у снігу.

До загального страйку в Англії

па „кривий“ кучерявився дим:
Поїзд гигикнув раз, і вдруге і не зважаючи на викинутий зелений флачок, промчався як вихор.

Йолоп залізний! Він і не відчув того, що під нього покладені нові соснові шпали! Сосна ти, сосна північна... В годину дзвеніла, шуміла в негоду—зрубали ж, під ноги турнули, чавунними рейками груди здавили, а в саме серце—костиль!

Лежи, не пручайся... Доволі шуміла, дзвеніла доволі, тепер послухай, як дзвонять колеса—не ти! На тілі твому зарубина—знаеш: Віднині господар чавун і залізо—не ти!...

Сосна ти, сосна північна!..

Юрба посунула під одкос і чути було потім, як довод хтось лаявся, проклинаючи на світі всіх собак, а голод стояв і сміявся гострими колючками.

Роман тоді йшов од дорожнього майстра. Його старечі ноги грузли в піску і ракушці, неначе в багні, коли порівнявся з робочими він не зупиняючись кинув їм сухе привітання і далі чвалав собі, важко ступаючи. Він думав, що аж тепер над ним насміялися всі чорти з чортенятами, заплювали йому обличчя, і з помутнілих очей виглядала одна безпорадність.

Оце зараз майстер передав йому папірці, що їх з Учстрахком'а надіслано. То було: „діло з приводу призначення пенсії бувшому путьовому сторожу Роману Жиглові“. В виписці з протоколу № 112 комісією по соціальному забезпеченню постановлено так:

„Залізничний сторож Роман Жигло 63 років прослужив на транспорті з першого квітня 188. по перше червня 192., з якого числа і звільнений... По акту медичного обслідування загубив 75 відсотків загальної і професійної працездатності... Признати Романа Жигла інвалідом другої групи... Але беручи на увагу його земельний наділ (4 десятини) і дім—у пенсії відмовити“...

Тепер він рішуче був убитий, тому й хилитався, мов п'яний. Здавалось ось-ось упаде і покотиться вниз із високого насипу. (А внизу поле до самого бору—від чавунки на північ—бір, за бором село: відтіля Роман)...

Сонце, надмірно щедре і добре,—воно співчувало Жиглові, але говорило: „пробач, ах не сила мені в таких випадках дати нещасній людині допомоги“.

Брудні напірці по під рейками, клапті газет, цигарки недокурені—все це неначе давав хтось Жиглові: візьми в нагороду. Будка назустріч засяла віконцем привітно, тихо, а потім взялася десь хмарка й вікно померкло. Його будка—поруч із будкою Реута, ні краща, ні гірша, так собі будка—числом—одиницею менш. І сонце обом їм однаково світить, хоча зі сходу, уранці, раніш вонс в вікна сусіду побреше, а потім уже через дах і Роману. За те вже надвечір, в той час, як на будці артильного—тінь, воно світить Жиглові в самісенський покуть і грає фольгою старенького Суса...

В цій будці йому залишалося жити не довго.

Це було так давно-давно:

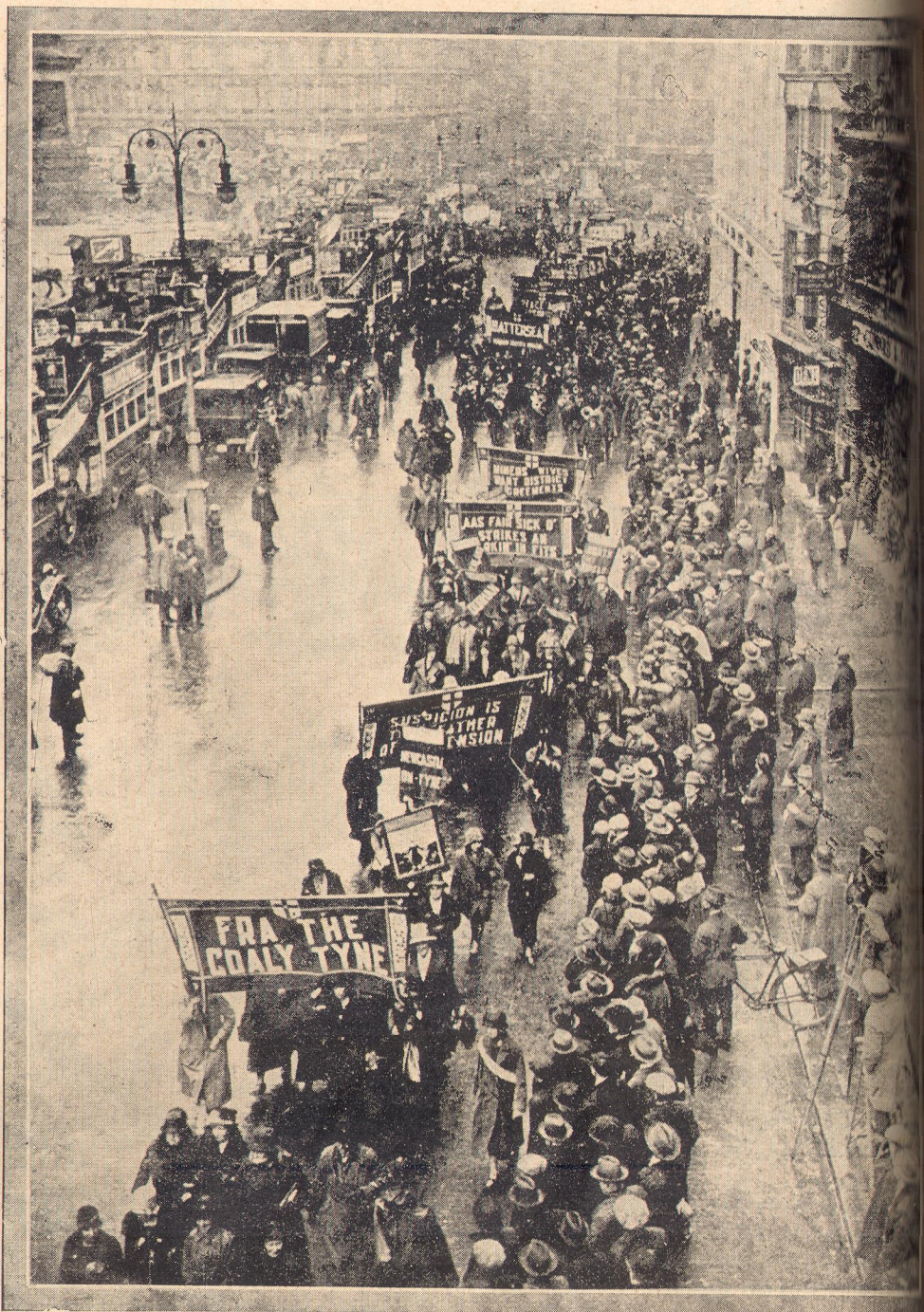
— Химко, Химусю?

— Ну що?

— Так підемо? Згодна?

— А вже ж що підемо.

— От і добре. І землю залишимо.

Демонстрації на вулицях Лондону в зв'язку з оголошенням загального страйку.

З невитурканими піснями вбиваються гор-
об дротяну лісу, с розчакнутими крилами па-
на землю.

Мовчить земля і горда своїм мовчанням, і тільки
дроти, не мовчать—гудуть, а про що—невідомо.
вдбгнуть і Роман їх гудіння, чи може і то;
іоуму, Роману, що? Ну і хай гудуть-вигра-

они так просто гуділи про те, що його не
так завтра звільнять з посади і з будки
без жодних отих церемоній: звільни, ска-
на таке-то число, й звільниш, бо більш не пот-
будеш... І може й ми—гуділи дроти—не пот-
будем: буря порве в ожеледицю, он що, і ми...
моки вбивалися горлички на очах Романа, і
літо чіплялося роками за стовби, за дріт,—
арело манівцями „скорочення штатів“ немов са-
ні з ножицом: усохла гіллячка—геть, непотріб-
шував.

Такою гіллячкою був і Роман. Але як це все
він і не знає. Без малого сорок років про-
жигло на чавунці—тридцять на будці і
в „ремонті“. Жетон поганенький одержав „за
дощую службу на южных железных дорогах“,
випади казюкних такі поносив, і валянків істоп-
віску не одну пару. Та все це задорого вийш-
вело! Ще на другому році служби він загубив
єдиного сина Колю, п'ятилітнього хлопчика,
пер під колесами царського потягу. Велика це
трагедія була для нього, ще більша для матері. Зблідла
вона від бідна Химка, а сон так повіки й лишився

в сні вона бачила Колю. Розмовляв він

Мамо, мамуно.

Що Колечка?

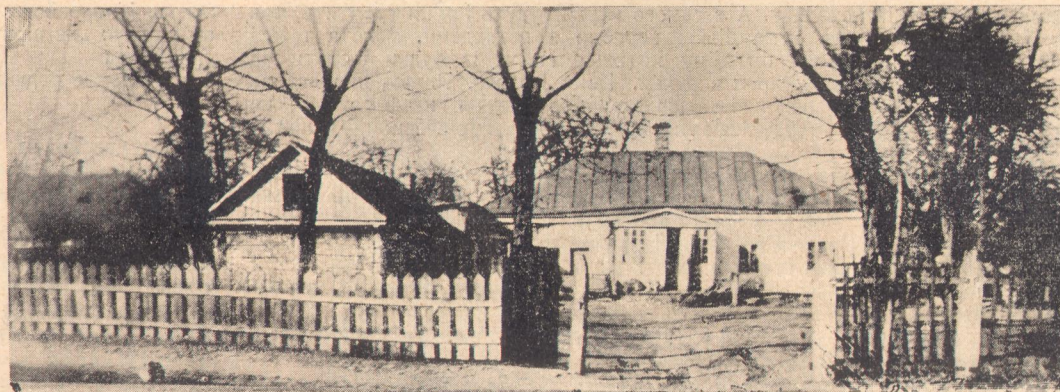
І хочу до дому, на своє місце... Пустити мене
бором піду... Мамусю, бором: чатини стежку

чатини колючі, як стерня. Житня, знаєш, а яшна не колеться,
яшну пожену на яшну... З повними волами повернуться гуси, і воли
верне... Гусяткам колосся пучок назбіраю... Вутю, вутю...

Гілля!—у сні кричить Химка: то гусак простяг шию щоб Колю
гилля! Колечка! Вкусє. Не руш.

Щі, мамо, не вкусе... Я гусяткам нарву іще кульбаби... Ой як люб-
вони молоденькі листочки! Вутю, вутю...

Химка, як Коля, гарненький хлопчик, в штанцях полотняних,
голова йому кучерява—гонить гусей до води, а в руках шелю-
прук. Білою низкою важно ідуть гусочки перевалькуваті, него-

Будинок, де народився Коцюбинський; з правого боку липовий садок, де він написав свої перші твори.

На родині Коцюбинського

В кінці квітня минули 13 роковини з дня смерті і 62 роковини з дня народження славетного українського письменника Михайла Коцюбинського. Ці дати, у м. Вінниці, звідкіль походить письменник, були відмічені низкою заходів що до увічнення його пам'яті. Закладено пам'ятника письменникові, що відкриття його буде приурочено до слідуєчих роковин. Головну увагу звернено на будинок, де народився й жив у молоді роки Коцюбинський. В ньому написав він свої перші твори: „Михайло Соловейко“, „Сон“, „Хвала життю“ т. инш. Будинок, що стоїть на околиці міста, весь час знаходився у напіврозваленому становищу, але тепер його реставровано і всіх мешканців звідтіля виселено. В ньому утворюється музей Коцюбинського, в котрому будуть зібрані речі, книжки й папери, що залишилися після смерті письменника, а також всі матеріяли, що ілюструють його життя й діяльність. Принято також належних заходів до охорони липового садка, де писав свої твори письменник. Ім'ям Коцюбинського названо одну з вулиць міста і трудову українську школу. Його залічено почесним громадянином міста.

лодні. Сірий гусак—проводир, довгошийий і злий—он сичить на собаку, з погрозою. Бідне гусятко позаду відстало од гурту, напевне кривеньке. Ах.—Коля підніс би його залюбки, колиб не той сич суворий. Ось—річка. Всі в воду—ген-ген попливли і вже зникли з очей за густим очеретом. Стоїть пастушок кучерявий, веселий, самотний на березі, плоскає прутиком воду... Ах ні, він бо ж ось, коло будки в пісочку вовтузиться...

І Химка зітхає, кличе:

— Коля, мій Колечка, іди я тебе поцілую.

— Добре мамо, цілуй, і я тебе поцілую, тільки пусти. До дідуса. Я хочу. Занудився по ньому.

— Мій славний, куди ж бо ти підеш? Дідусь вже давно помер. Як ішов за волами та так і впав... У борозні твій дідусь умер...

— Мамо, мамо! Я теж хочу так. У борозні... Як дідусь... У борозні мамо! Навіщо ж я вмер під колесами?

...то у сні вона бачила Колю. Розмовляв він

Мамо, мамуню.

Що Колечка?

Я хочу до дому, на своє місце... Пусти мене

бором піду... Мамусю, бором: чатини стежку

чатини колючі, як стерня. Житня, знаєш, а яшна не колеться,

яшну поверну на яшну... З повними вболами повернуться гуси, і вболи

зверне... Гусяткам колосся пучок назбираю... Вутю, вутю...

Ги-ля!—у сні кричить Химка: то гусак простяг шию щоб Колю

ги-ля! Колечка! Вкусє. Не руш.

Ой, мамо, не вкусє... Я гусяткам нарву ще кульбаби... Ой як люб-

ви молоденькі листочки! Вутю, вутю...

Химка, як Коля, гарненький хлопчик, в штанях полотняних,

головка йому кучерява—гонить гусей до води, а в руках шелю-

пругик. Білою низкою важно ідуть гусочки перевалькуваті, него-

котрому будуть зібрані речі книжки й папери, що залишилися після смерти письменника, а також всі матеріяли, що ілюструють його життя й діяльність. Принято також належних заходів до охорони липового садка, де писав свої твори письменник. Ім'ям Коцюбинського названо одну з вулиць міста і трудову українську школу. Його залічено почесним громадянином міста.

лодні. Сирій гусак—проводир, довгошийий і злий—он сичить на собаку, з погрозою. Бідне гусятко позаду відстало од гурту, напевне кривеньке. Ах.—Коля підніс би його залобки, колиб не той сич суворий. Ось—рчка. Всі в воду—ген-ген попливли і вже зникли з очей за густим очеретом. Стоїть пастушок кучерявий, веселий, самотній на березі, плюскає прутиком воду... Ах ні, він бо ж ось, коло будки в пісочку вовтузиться...

І Химка зітхає, кличе:

— Коля, мій Колечка, іди я тебе поцілую.

— Добре мамо, цілуй, і я тебе поцілую, тільки пусти. До дідуса. Я хочу. Занудився по ньому.

— Мій славний, куди ж бо ти підеш? Дідусь вже давно помер. Як ішов за волами та так і впав... У борозні твій дідусь умер...

— Мамо, мамо! Я теж хочу так. У борозні... Як дідусь... У борозні мамо! Навіщо ж я вмер під колесами?

— А-а-а!—прокидалась опівночі Химка і вії цвіли сльозами.

Це тоді як гуділи дроти за вікном, а в пічурці—цвіркун. Роман свій участок обходив у теплім кожусі і в валянках і до дому повертався над ранок обліплений снігом.

— Григорій Юхимович!—гукав він сусіда—зачеми... на третій верстві...

Чавунка, ти моя чавунка,—бистрольотний шлях! Чорними батогоми простелилась—роскинулась од моря до моря,—а чому бо й не так? Ох, ти чортове зілля чавунової флори, ще може й отруйне—о-го!..

Було холодно і потяги ховались в туманах. З півночі дули холодні вітри, а дощові краплі дзвеніли об скло, то по одинцю, несміливо, то цілою ватагою раптом нахабно вони налітали на вікна, неначе було їх метою—узяти штурмом смиренний притулок Романів.

І він відчував цю сіру загрозу і здавалось йому, що кожна найменша краплина і та цілить прямо у серце, вигоняє геть за поріг із чужої хати, вітер глузує: у-у-у.

Далеко гудів паровоз. Трьохразові гудки десь лягали в байраках осінньої далі, немов цуценята голодні, там, у сухих бур'янах, зігнувшись—лягали.

...Тормозні...—гудки—думав Роман, латаючи ввечері пізно при

Академік Біляшевський

...вано, в Києві, 22 квітня, помер великий науковий діяч, організатор і керівник Всеукраїнського історично-наукового імені Шевченка, академік Біляшевський. Небіжчик—один з видатних археологів України. Академік Біляшевський є піонером у справі вивчення селянського мистецтва України. Покійного поховано в Каневі на Княжій Горі близько Шевченкової могили.

лампи свій рваний козушок. А в самого нерви гудуть і руки тремтять, мов травини. Як? У нього нема більш коробки з петардами, молота теж, і рожка і флачків? О, як би йому хотілося вийти із будки і стати під дощем на полотні з лихтарем в руках. Це я, мовляв, Роман, що загубив на залізниці сімдесят п'ять відсотків здоров'я, але не кидаю служби, не кидаю, чуєте—і стою зустрічаю поїзд—товарний, кур'єрський,—який?.. стою...

Забликала фільма спогадів у тисячах метрів перед очима Романа: штабелі, верстви, гони, робочі, щити і далі, далі:—в майстера дрова він коле, гній викидає... Чай у флігелі майстер п'є...

—„Здрастуйте Павло Євгеновичу!—рапортчику приніс...

І коли промайнула остання картина: станція... Лікар... Мацає той йому тіло, та з трубкою слухає в грудях, (і у нього, Романа, трубка була—рожок) і далі, далі—палірець у контору: непрацездатний...—Як?—було трохи не скрикнув Роман і гнітом незнаних образ він схопив свою шапку і вибіг шалений за двері.

— Не можна, не можна так насміхатись...—лютувався він,—падлюки! Ви не вірите: ось вам—

— Б-бух!

То він в снігах узяв кувалду і в затверження сили своєї, підняв її високо над головою й з розгону ударив об рейку...

Гаркав собака в далі. В пітьмі виблискували плямно берези, може білили примарою, а може тим снігом, що хутко впаде. Геть за посадкою блиснув огонь паровоза і паптом облив молоком і Романа і будку й стовби і ще щось облив—огонь. Довгий товарний поїзд простягся в очах, як чортяча горлянка—червона й жаклива.

Роман дивився на вагони, на тормози,—думав: і ти зігнувся в кожусі, (про кондуктора думав),—мочать тебе

когось і чоло йому було потом уквітчане, і м'язи рук випиналися від натуги: „не вірите—ось вам, ось“, а далі стареча душа зітхала і востало:

— Земле родюча... Ти мене не залишиш... Прости...

Кармазоновим поле буває узімку, вечорами. Тоді воно ніби хається:—сніг. Глянсовита посмішка розпливеться до самого обрію один край і в другий—до сизого бору. А зараз, коли осінь—поле замуриє сіре, і сиві тумани над сивою головою Романа—доречі.

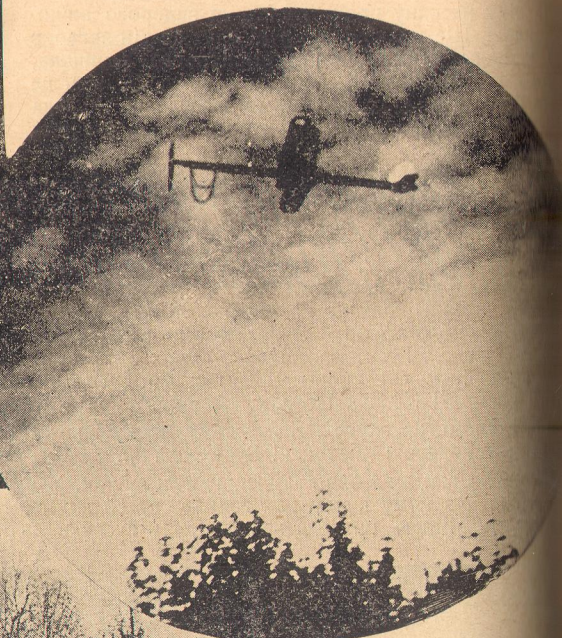
(Так. Вересень—все більш у стареньких штанях. Коли-не-коли надіне святкову приношену одіж і пройдеться степом, ще може й мітним соняшним форсом).

В брезентовому плащі вигнав старий Жигло свою лису коровичку осіннє поле. Це від будки на північ за півверстви. Там видко стоїть невисоку наспу: проєктована залізниця. Не дала війна прокласти рейки поріс бур'ян—скотина пасеться, і люде фургонами їздять по наспі.

Колісь більшовики, як відступали од білих, наділили Романа милом

4-і змагання моделей, що відбулися 2 травня 1926 р. в Харк. міському парку

У змаганнях брало участь 35 моделей, серед яких більше було одно-моторних.

собака в далі. В п'ятні виблискували плямно берези, може біліли примарою, а може тим снігом, що хутко впаде. Геть за посадкою блиснув огонь паровоза і паптом облив молоком

і Романа і будку й стовби і ще щось облив—огонь. Довгий товарний поїзд простягся в очах, як чортяча горлянка—червона й жахлива.

Роман дивився на вагони, на тормози,—думав: і ти зігнувся в кожусі, (про кондуктора думав),—мочать тебе дощі.

А далі згадав—як одного разу хотів він проїхати на тормозі, а кондуктор в потилицю ляпаса дав...—„падлюка“—тепер він подумав—і ти подлюка! Всі падлюки... Вік прослужив на чауунці, а їздить—не їздив...

Паровоз раз-у-раз подавав ще сигнали.

Останній вагон зеленовою слиною харкнув у вічі Роману.

„У-те-чу — не-бо-юсь“—гаркотів він колесами, а Роман стояв і дивився тисячу раз образений.

— Де третій лихтар? Інструкцій не знають!

І ще раз промовив і зійшов з полотна.

На посту тьмяно горіла диска, а в небі ні зірки.

В даліні завмірала поема коліс, а ближче—вітер шумів, а ще ближче—стукало воно—серце.

Роман подивився на будку сусіда, там не світилось—спали.

Мріяв: „зберуться робочі завтра сюди ось, до будки, візьмуть струмент, покладуть на вагончик,—поїдуть, а я?“

„Гроші одержуть на перше число по червінцю і більш, а я?“

Не то свист, не то шум пробіг по землі і завмер у бетоннім лотку,—праворуч.

„І його, лоток, будував я,—думав,—воду тяг, піску кучугури наносив, мішав тоді з цементом, знаю...“

„І дзюрчить тепер в ньому вода по весні, а не знає, що там моя праця... і дзюрчить, а не знає“...

Роман ще з хвилину постояв на дворі, а потім увійшов у хату і занув як маленька дитина поруч із своїми ляльками: сумнівом і сумом. У сні метушився немов у гарячці, під ніс буркотів щось, все скарживсь на

гочасність польоту—срібний жетон. У змаганнях найактивнішу участь брали гуртки моделістів Аероклубу й „Юних Ленінів“

У змаганнях брало участь 35 моделей, серед яких було більше було одно-моторних монопланів типу „Парабол“, було кілька одномоторних „Качок“, 2—двомоторних „Качки“, 2 біплани і оригінальний „Парабола“, що літав з живим пасажиром мишою.

Наслідки: На дальній польоту модель т. Жданова, що літала 144 метри. Роману за часу польоту дістався жетон т. Білкіка—2-х моторна „Качка“, що пролітала в повітрі 46 секунд. 1-й приз за дальність польоту—годинник, 2-й приз за дальність

ким телятком. Виросло те телятко в корову і не простого заводу панської економії. Пасе її тепер Жигло та згадає добрих лбдей,

Їдуть мимо селяне в город, везуть у мішках, що земля вродила.

Якийсь парубок сонно кинув Романові:

— Драстуй дед!

А далі безглуздо:

— ...Коровку?

— Коровка...—відповів непевно Роман.

Віз поторохтів собі далі, і чути було, як парубок сонно і п'яно наспівував під ніс якусь пісню.

Роман дивився у слід, в туман... Черні ріллі причаїлись зломудро в той і по цей бік проєктованої залізниці:— на зяб. Стовби без дротів, а з білими „чашечками“ чекають чогось і не можуть ніяк дочекатись. З сторони від дороги стирчали останки двох древніх верб, що їх запамяхтось недобрий. Тепер там як дві черниці, безпритульних бродяги, в них малювались неясно...

— Гей лиса!..

То корова зривала полинь: молоко гірке буде.

тут набудують будок для таких Романів, як я, — порхали думи з — під
патель, немов горобці з-під стріхи:—а потім звільнять їх...

Лайцві нігде сховатися буде: бори порубають на шпали; покалічать все
високими наспами, забігають поїзда де толоки, і нікому буде заплакати ні
бідних чужих Романах, ні по соснах отих пахучих, ні по збитій траві у

Гей лиса!...

Щось раптом потьмарило розум.

Білі, зелені, червоні — вогні замигтіли навкруги неприємним і болізним
світлом.

Хотів ісхилитися Роман до печального сірого стовба, що без дротів, але
хто ломом ударив у ноги — спіткнувся об хом'ячий бугорчик, упав, та так і
залишився лежати з годину.

А селян вже ніхто не їхав.

Останній віз десь далеко губив торохтіння по наспу.

Гуман густішав, сірі стовби запечалились дужче і білі чашечки похнюпи-
лись.

Іде нікого. Каркнула ніби ворона над чорними ріллями.

Тиша. Придорожні останки двох древніх верб нагнулись, присіли нагнічені
думами.

Прокинувся Роман і
не міг зрозуміти, чому
він лежав на землі, коли
сирість, осінь, а потім
схопився до корови й
жахнувся: адже ж вона
може піти на путь —
кур'єрський, «крива», ту-
ман...

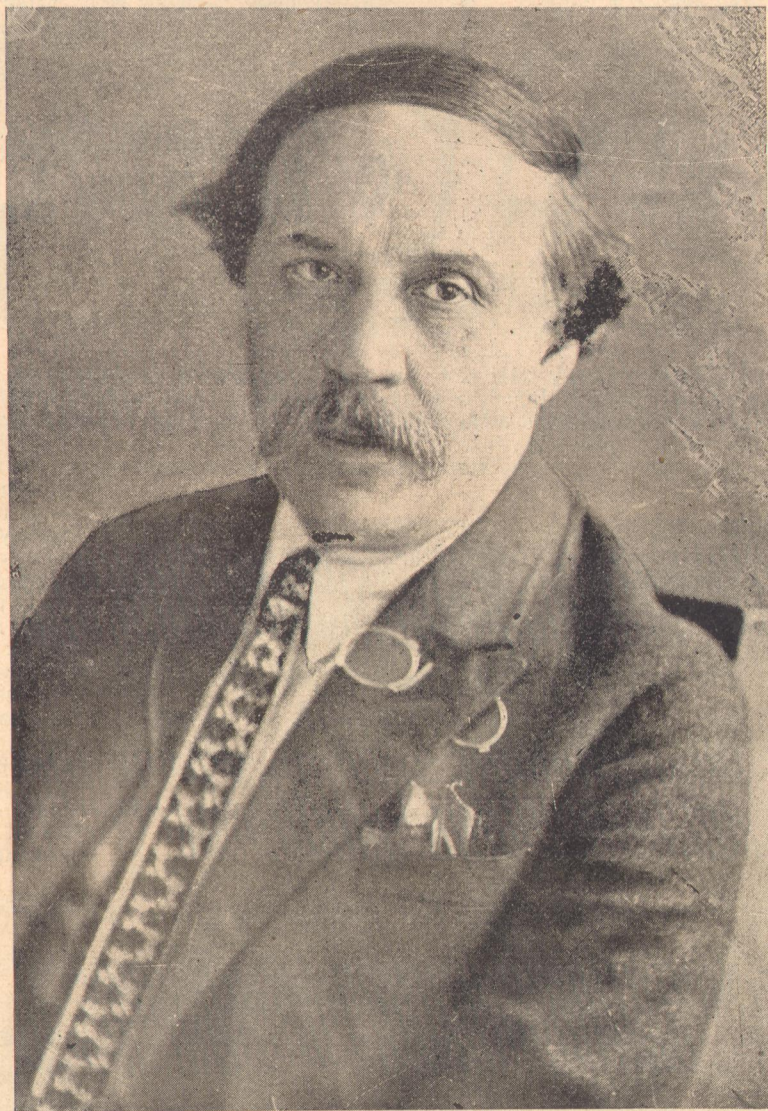
І це було так.

Його „лиса“ забула
про свого пастуха і не
бажаючи знати межі на-
совиська, пішла собі
скрізь, куди тільки вабив
полинь чи інші якісь би-
лини.

Хутко вийшла на
шлях, що по ньому Роман
її гонить у поле — зупи-
нилась, постояла, мукну-
ла в даль на безлюддя, а
потім попаски попросту-
вала неначе-б до дому,
до залізниці...

В той день у Романа
не стало корови.

В брезентовому пла-
щі ішов він самотній по-
лем, а поле осінне за-
журне, сіре.

Микола Вороний

Відомий український поет, фундатор школи модерністів на Україні.
В свій час він захопився був націоналістично-шовіністичними
гаслами УНР і емігрував за кардон. Кінець кінцем він зрозумів, в
якому багні продажності загрузла емігранщина і повернувся, щоб
працювати на користь Радянської України.

ман...

І це було так.

Його „лиса“ забула про свого пастуха і не бажаючи знати межі насовиська, пішла собі скрізь, куди тільки вабив полинь чи інші якісь биліни.

Хутко вийшла на шлях, що по ньому Роман її гонить у поле — зупинилась, постояла, мукнула в даль на безлюддя, а потім попаски попростувала неначе-б до дому, до залізниці...

В той день у Романа не стало корови.

В брезентовому плащі ішов він самітний полем, а поле осіннє зажурне, сіре.

Кармазиновим воно буває узимку, вечорами...

Микола Вороний

Відомий український поет, фундатор школи модерністів на Україні. В свій час він захопився був націоналістично-шовіністичними гаслами УНР і емігрував за кардон. Кінець кінцем він зрозумів, в якому багні продажности загрузла емігранщина і повернувся, щоб працювати на користь Радянської України.

* * *

Повесні Роман покидав будку.

Всю зиму йому ще давали платню, а також паливо: вугіль і дрова.

І всю зиму він мріяв про те—як повернеться на село...

А Химка за ним...

Так... Так... Відшукають забуте поле...

Химка засіє коноплею лан і— з рідного поля на смерть сорочка...

Де-хто радив Роману відмовитись від землі, земля бач причиною, але Роман був тепер вже рішучим:—

— Віддаю землі свої останні сили і не забути ніколи того, як гірко над ним насміялась проклята залізна дорога...

...Любий синочок—єдина надія...

Безсонні ночі, корова — все це пожерла вона, — ах як він тепер ненавидить її.

І ні інвалідний будинок, ані пенсія вже не є для нього утіхою.

І мідний жетон з двохголовим орлом і вензельом «Николая Второго» від давно роздробив об рейку...

І тепер, повесні, Роман покидав будку.

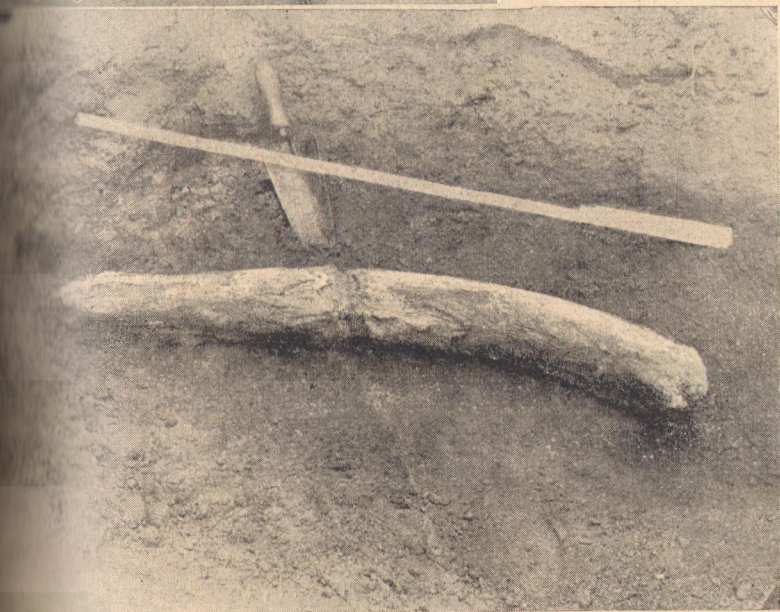
Покидав її на-віки, щоб більш не прийти й не почути, як голосять дроті і гудуть паровози пронизливо...

Бором ішов Роман.

Далеко, позаду лишались стовби телеграфні. Наче з тенет дротяних що-йно вирвався і ступав по знайомій дорозі. З світлими мислями він повертався до рідних місць, і не було вже на серці гніту. Не хотілося згадувати горя, а тільки—йти. І не йти—тікати. Сонце світило так ласкаво, мов би радувалось його повороту. Над верхів'ями струнких і високих сосен застигло густе весняне передзвіння. Неначе бджолів рої зупинились над бором і завели свою дивну симфонію...

Пахло смолою. Тихо-придушено хрустіла під Романовими старечими ногами суха торішня глиця...

Ол. Корж.

Мамонтові кістки в Харкові

В перших числах травня робітниками, що працюють на будові Палаца мистецтвості, при розкопках, на глибині 5 метрів, найдено мамонтові кістки. Це вже третій випадок, коли в Харкові знаходять кістки мамонта, що попали в земляні пласти ще тоді, коли крига, що насувалась зі Скандинавії, й Фінляндії, захоплювала частину Харківщини.

ПЕВНЕ в цілому світі нема так занедбані країни, як наше Полісся, що тепер під Польщею. В добу всевладного панування російського царату, тут жили й розпасалися поліційні посілаки та чорносотенні попи, що дурили, затемняли й грабували, як тільки самі бажали, а сіра поліська маса, будучи цілком глухою до того національного та соціального руху, що в той час ворухив майже цілу Україну, все ще мовчала. Відгомонам поліськи:

і не один поліщук брав на плечі латану свитину й десятчану торбу й бом і так вибирався „на Україну далеку“, де—„життя, як життя і як люди“...

Іронією долі була там перша українська школа, що творили „міцною рукою“ німців галицькі „січовики“, мріючи про „золотоверхий“ як-би там не було, а все-ж таки Полісся заворушилося і коли прийшла революція, так поліські селяни перші зазнали, що то таке німецька „прикритість“ і тільки тому мусли мовчати. В часи Скоропадщини почалася боротьба за світло і тягнеться вона так аж до цього часу, бо що може бити поневолена голота там, де сидить польський пан, ксьондз, поліційні й безробітний російський чорносотенник?...

Кремезні ліси-проліси, що zostалися цілими з часу імперіялістичної війни, вирубуються й вивозяться кудись аж до Франції, селянські смоли доогтарні та вуглярні опинилися в руках усяких варшавських пройдишів, поля й пасовиська скопані окопами, села зруйновані війною, а на щастя—польська влада, що тільки те й думає, щоб як найбільше визискувати

Отже хіба можна тепер дивуватися з того, що всі польські тюрми трищать українськими „большевиками“ і що всі українські школи ажуться шатають польськими вчителями, що завзято прищеплюють свою „вищу культуру“.

Як довго це „прищеплювання“ буде ще тягтися,—невідомо. Але всім, що ціле Полісся давно вже не тим стало, а тому скрізь і всюди

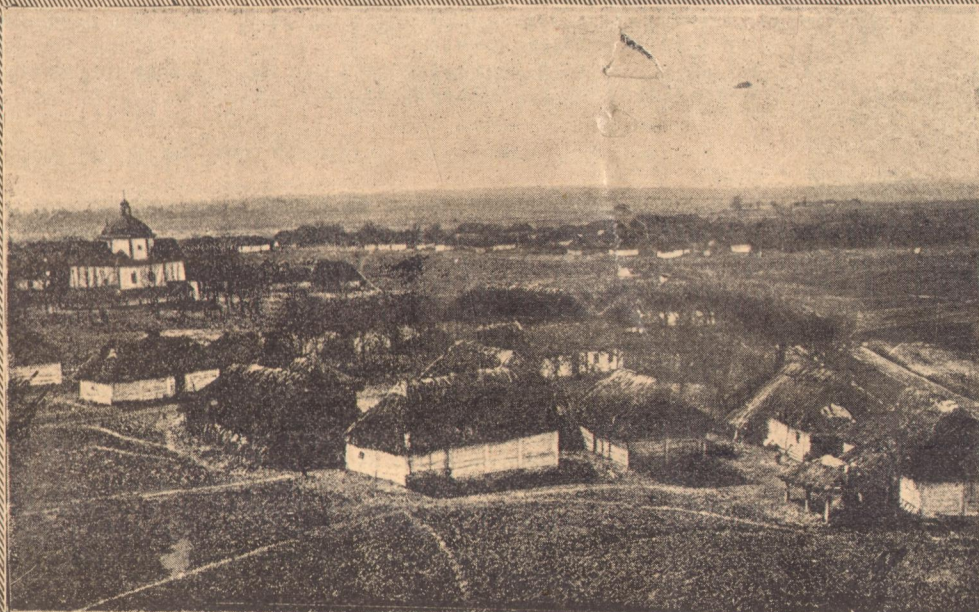

рокії Полтавщині, а тоді сіра польська маса ніби зі сну прокидалася

Отже хіба можна тепер дивуватися з того, що всі польські тюрми тріщать українськими „большевиками“ і що всі українські школи ахнуть від жаху шатать польськими вчителями, що завзято прищеплюють свою „вищу культуру“.

Як довго це „прищеплювання“ буде ще тягтися,—невідомо. Але всім, що ціле Полісся давно вже не тим стало, а тому скрізь і всюди

Ліворуч, угорі — поліські дівчата. Праворуч — поліські парубки. Внизу — поліське село.

чить голос обурення: „Не може бути, щоб ми й діти налічилися й робилися перевертнями, або залишалися такими. Не може бути, щоб із нас робили якусь „мужицьку націю“, здатну лише для погною „панської“, як то було за царя!..

І коли це обурення переходить поза межі всякого терпіння, тоді червоніється над оселями „осадників“ (колоністів) весняне небо, тоді вся польська преса криком кричить про „bandy bolszewików“ і тоді остання сільська баба, йдучи на город садити картоплю, мусить брати у війта відповідне посвідчення, без чого дуже легко може опинитися у „дядьковій хаті“.

Таке-то діється на нашому Поліссі, тому самому Поліссі, де черпали своє „натхнення“ Володимир Короленко („Ліс шумить“), Купрін („Оленка“) та наша Леся Українка, що вже тоді бачила там „того, що греблі рве“. Треба сподіватися, що він ще є і досі і напевне вирветься з ярма, яке б там воно не було.

Л. К.

ВОЛОДИМИР СОСЮРА

* * *

Лан і луни...
Сум і синь
До комуни
наша тінь..

Нахилили віти клени,
листя блимає в огні.
Нижній пам'яті Варлена
я складаю ці пісні.

Тінь, даль
льоні—льонь.
Шум заль
і долонь.

Панни, танки у Версалі,
і рубіни і коралі...
а під мурами Лашез
блиск останній лез...

День простяг криваві пальці
залпами одгуб,
Ой і я ж колись версальцем
для робочих був!...

Пролетіло днів не мало...
Дні мої руді.
Чом мене не розстріляли
у чека тоді?...

Ой, росте комуна мила
прямо до небес.
А мені судилось
розстрілять себе.

Ой, рости, рости, до неба!...
не здригне моя рука.
Буде «я» моє для себе
на колегію Чека.

Он біжить смуглявий хлопчик
і завод сія...
На окраїні робочій
народився я.

Ох, як би та повернули
днів моїх потік:
знав би я—і од Петлюри
в перший день утік.

Серце тоне в туги коло
не спливе ніяк,
бо не вернеться ніколи
молодість моя.

От, тому, що йшов робочим
на робочий клас,
голова моя на клоччя
розлетиться враз.

Лан і рани
Сум і льонь
од нагана
в рот—огонь.

Лане милий
льонь і льонь
Одлетіла
моя юнь.

* * *

Я на рани—груди
Кожну хвилию й час...
Нижні, рідні люде.
Як же мало вас!

Мало чи багато,
Я й не знаю сам...
Тільки вам я радо
Все життя віддам.

Ой шляхи—тумани,
На труні труна!...
Кажуть, що я п'яний,—
Я ж не п'ю вина.

Може всі ми п'яні,
О багрянє моя.
Навіть і в коханні
Не забудусь я.

Вмерла мов на карі
Юні далина:
Сині, чорні, карі
Випили до дна.

Впасти б на коніна
Й під глузливий сміх
Цілувати стіни
Обнімати всіх.

Серце в тузі лине
На світень, гаї...
Росіяна калина,
Лопухи мої!

Вдарю я по хвилі
Золотим веслом,
Й зашумлять похилі
Верби над піском...

Татко мій—Микола,
Я із тьми прийшов...
Рух який навколо
У гаю немов!..

Я наївний чистий...
Все для мене—бій.
Місто моє, місто.
Я навіки твій!

МИХАЙЛЬ СЕМЕНКО

День простяг криваві пальці
залпами одгуб,
Ой і я ж колись версальцем
для робочих був!...

Пролетіло днів не мало...
Дні мої руді.
Чом мене не розстріляли
у чека тоді?...

Ой, росте комуна мила
прямо до небес.
А мені судилось
розстрілять себе.

Ой, рости, рости, до неба!...
не здрігне моя рука.
Буде „я“ моє для себе
за колегію Чека.

Сум і льонь
од нагана
в рот—огонь.

Лане милий
льонь і льонь
Одлетіла
моя юнь.

* * *

Я на рани—груди
Кожну хвилию й час...
Ніжні, рідні люде.
Як же мало вас!

Мало чи багато,
Я й не знаю сам...
Тільки вам я радо
Все життя віддам.

Серце в тузі лине
На світень, гаї...
Росяна калина,
Лопухи мої!

Вдарю я по хвилі
Золотим веслом,
Й зашумлять похилі
Верби над піском...

Татко мій—Микола,
Я із тьми прийшов...
Рух який навколо
У гаю немов!..

Я наївний чистий...
Все для мене—бій.
Місто моє, місто.
Я навіки твій!

МИХАЙЛЬ СЕМЕНКО

ЛЕНІНГРАД

Сірою в димі громадою
пляма перед моїм шляхом—
ще раз стоїть Ленінград
сліпучою в серці бляхою—
ще раз твоїми вулицями
пройде твій волоцюга син—
може в останне поцілується
хоч і не знає з ким.
Дні твої ночами ранило
і найближчий мені твій граніт—
смерклими твоїми ранками
попливе під мостами лід
і пароплави з чужою мовою
пройдуть в далеку путь—
як же мені головою садовою
тебе—Ленінград—забуть?
Ще раз твоїми бруками—
п'яний—я перейду
в двінках твоїх і грюках
зобачу тень бліду—
тень перебутих натопів
і мету віковичних бажань—
від залорізьких заступів
до сьогоднішніх захололих ран—
знову зустрінеш сльотою
й китицею згадних принад—
ти живеш у мені скорботно—
Ленінград!

ОКЕАН

Я не знав—що є
щось ще більш таємне
як це співуче слово—
океан.
Скільки людей-героїв
в твої простори впивалося—
скільки надій ламалося
крізь туман.
Скільки народів твоїми водами—
через піну невірних хвиль—
змагалося з бурями й непогодами
проклинали могутній
штиль.
Скільки губів безгучно сціпилось
в бажанні непевних ран
і проклинали—й благословляло
в шетоті:
океан.
І я—закоханий—я—наче в мрію—
прагну хвилинами найгостріших стум
до тебе—в обрій—приходь—зогрію—
і душа повна невиразних
дум.
Що це мені й сьогодні вдарило—
за колом полярним—барабан?
Серце в мені клично захмарило—
океан—
океан!

В С Е С В І Т Н Я І Л Ю С Т Р А Ц І Я

Від'їзд Мусоліні в Триполітен. Він із пораним носом приймає парад команди на пароплаві.
З ним їде секретар фашистської партії Тураті.

MILL-GIRLS HAT
ONE-A-YEAR
DOES
THE-BOSSES
WIFE HAVE-ONLY
ONE-HAT
HELL-NO.

Вже два місяці провадиться в місті Пасейку, штат Нью-Джерсі, страйк 12.000 текстильщиків. На малюнку...

Від'їзд Мусоліні в Триполітен. Віз із пораним носом приймає парад команди на пароплаві.
З ним їде секретар фашистської партії Тураті.

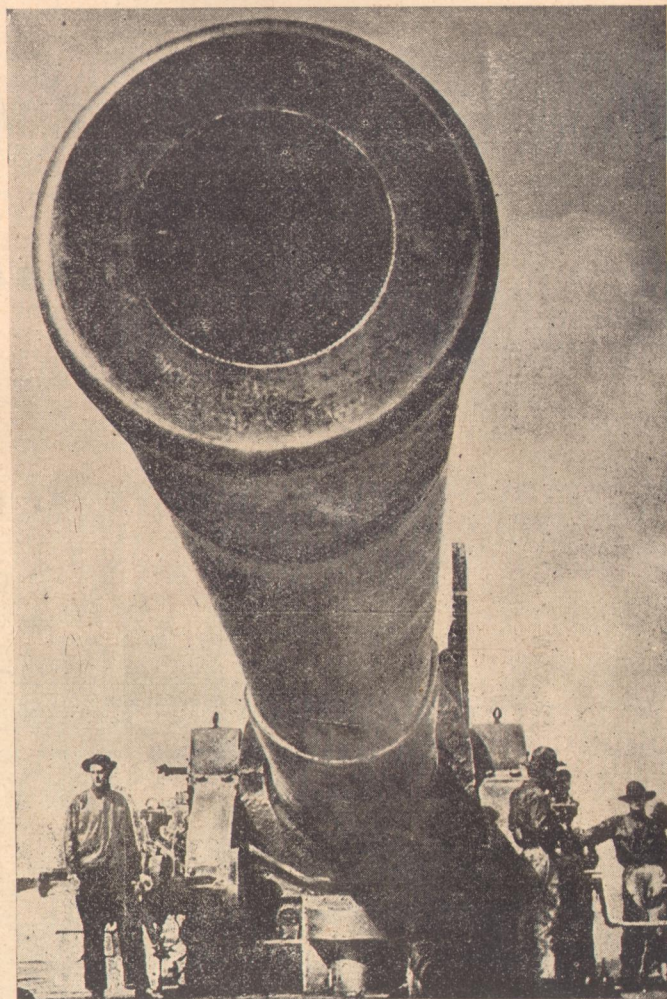
День безробітних. Демонстрація берлінських безробітних з участю робітників, що працюють на виробництві. На плакатах з величезних літер гасло: „Дайте нам роботу“.

Вже два місяці провадиться в місті Пасейку, штат Нью-Джерсі, страйк 12.000 текстильщиків. На малочисельній демонстрації жінок-робітниць на чолі з Марією Сандовською, що вже двічі було заарештовано. На плакатах напис „Нам потрібні капелюхи, а хліб, паливо та молоко для дітей“.

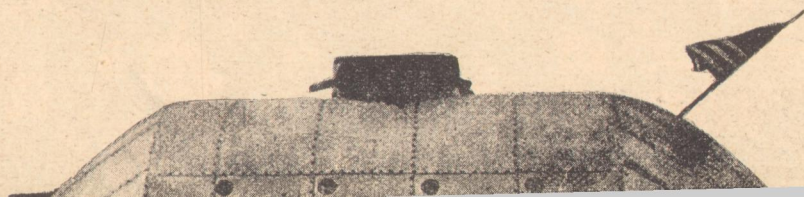

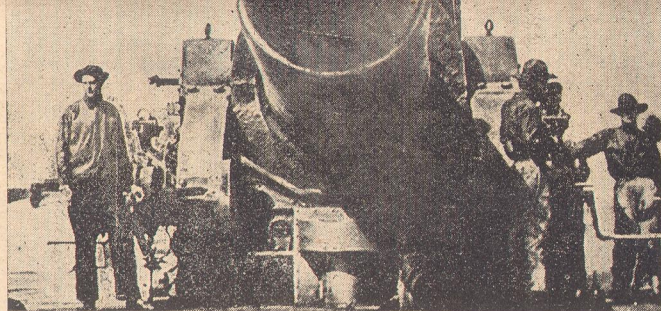
Саклатвала

депутат англійської компартії, якого було заарештовано під час виступу його в палаті громад. В промові, що спричинила його арешт, він сказав ось що: „Ми хочемо сказати воякам, що вони повинні також збунтуватися тепер і відмовитися від боротьби проти робітників. Я хочу, щоб армія виступила проти поміщиків та їхніх управителів, що грабують вас. Скажіть вашим товарищам, щоб вони не стріляли, не вбивали“.

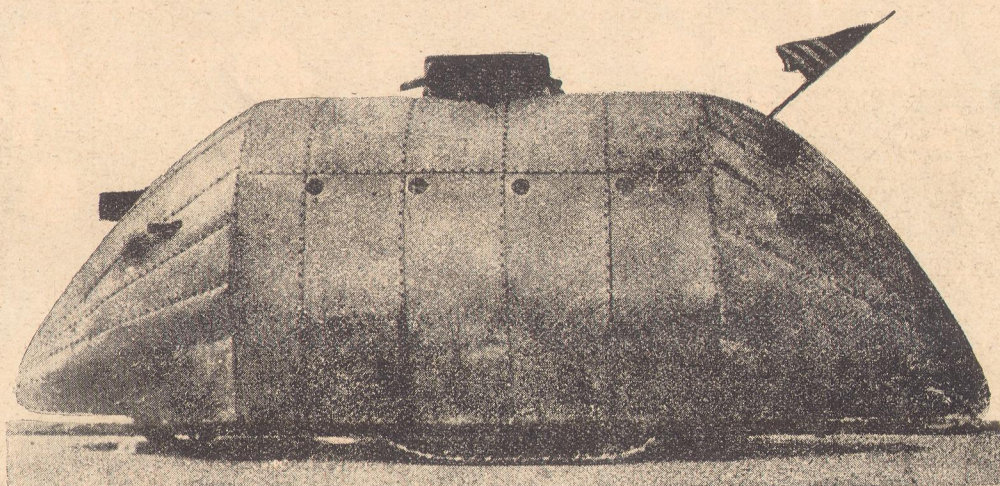

Південська американська берегова гармата. Пра-
порці найбільша в світі гармата. Споруджено її
вперше. Вперше вона стріляла поблизу Нью-
Йорку в штаті Дорт-Тільден. Набій її важить
70 пудів. Внизу—пересувна портова гар-
мата в Америці (Нью-Йорк). Імперіялісти «Роз-

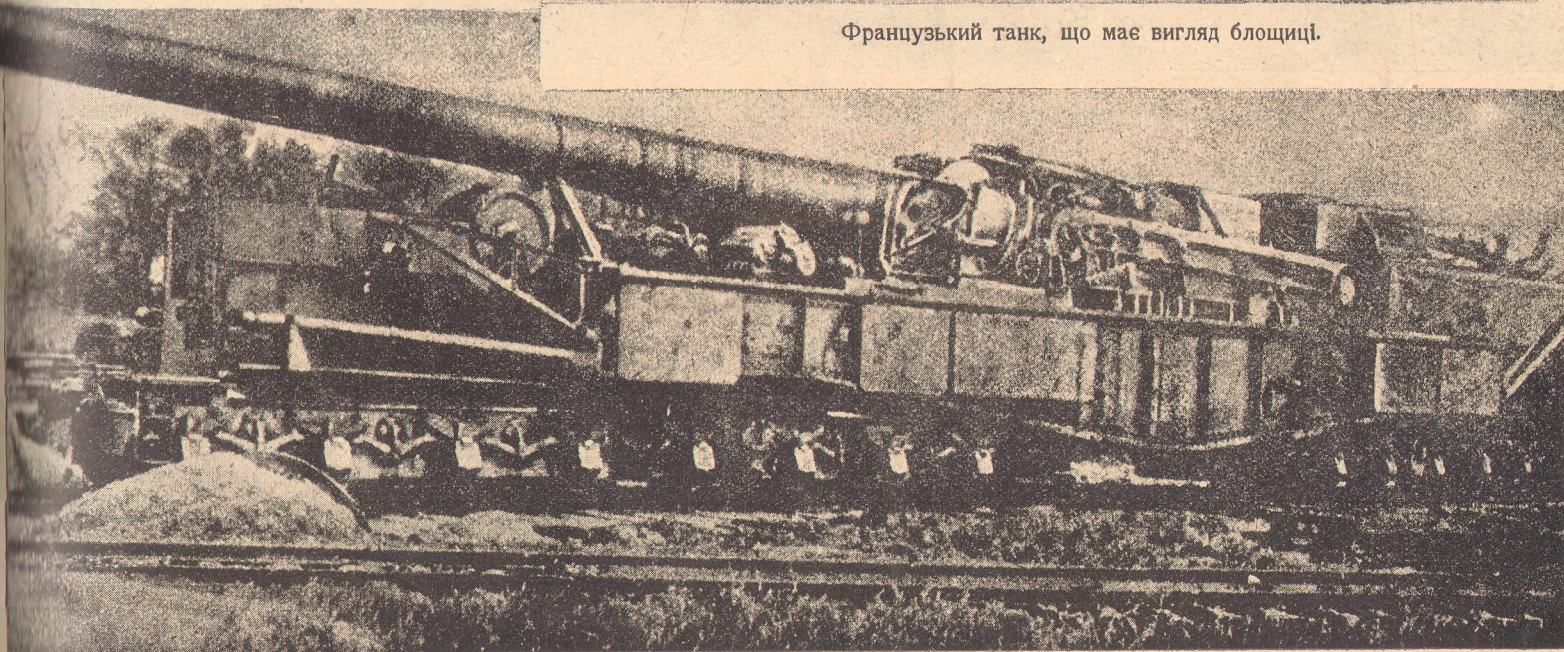

Монтенська американська берегова гармата. Пра-
вуч найбільша в світі гармата. Споруджено її
щодавно. Вперше вона стріляла поблизу Нью-
Йорку в штаті Дорт-Тільден. Набій її важить
понад 70 пудів. Внизу—пересувна портова гар-
мата в Америці (Нью-Йорк). Імперіялісти «Роз-
виваються»... Що-року Європа, Америка удоско-
нащують військову техніку, артилерію, військові
інженери гарячково працюють у своїх лабораторіях
над новими отруйними, хемічними винаходами.
Нові гармати нечуваної сили... Отруйні гази...
Це найкращий доказ „мирних намірів і мперіялі-
стичних держав.

Французький танк, що має вигляд блощиці.

КОМУНА „НОВИЙ СВІТ“

Група комунарів центр. господарства комуні. Зверху—Лисенко Сильвестр Явдокимович, один із найенергійніших фундаторів комуні «Новий Світ»

По дорозі в комуну.

... Дорога широка, рівна. Жваво біжить комунарський кінь, цокаючи копитами.

Тане сніжок. Пахне весною...

— Яюсь краще, легше на душі робиться, коли тебе починає весна бадьорить!—з захопленням говорить візник-комунар, кидаючи погляд на поле.—Не сидиться, знаєте!... Щось тебе кличе, турбує... І турботи ці радісно відчувати, бо вони життєві, ділові! Тягне на простір до землі, до праці. Ось у чому радість!..

Трохи помовчав. Закурив цигарку, немов для того, щоб зібрати свої думки до купи і пустити їх по певному руслу.

Оповідання старого комунара.

— Давно ви почали працювати в комуні? — запитую.

— Та в той рік, як і комунна наша заклалась. Хазяйство у мене було таке, що в оберемок можна було забрати... Не хазяйнування, а одне нещастя! А тут бачу — комунна. Гуртом живуть хлопці, гуртом горе борють! А чим же я гірший за них? — міркую собі. Та потім, не довго думавши, бархало своє продав, уніс пай і гайда до комуні жити!..

— А жінка ваша як: теж зразу згодилась?

— Та ні... Спочатку трохи костричилась, а потім улавав таки. Кажуть, та ми, баби, в отій комуні із-за одних горшків горло одна одній поперемітати гризаємо!..

— А тепер?

— А тепер, коли нагадаю їй про це, сміється: бить мене, каже, за такі вредні думки треба було!..

Дунув на цигарку весняний вітерок, вихватилися іскри. Комунар не держував ситого, прудкого коня. — Так багато говорять, — в'язалась думка оповідання, — по-первах не рішення йти до комуні. Боятися чогось. Як це мовляв так: жити вмісти, не знаючи, де твоє, де чуже. „Твоє-моє“ „гуртове-чортове“, — частенько доводилось чути раніше. А запитати: чи лякаються? Того, що нове діло, не втягнувся в нього. Користь від гуртового господарювання єсть? Так. Це кожному видно, з цим не сперечаються. А от біда: трудно дідівські звичаї кидати, трудно розлучатися з ними, лямку робить!.. А хто одважиться та на цей новий шлях стане, не жалкує потім!..

— А скажіть: у вас у комуні все ж таки єсть і такі, що кидають і починають заводити своє господарство?

— Чому нема — єсть і такі! Та ми за ними й не жалкуємо, бо в більшості — не стійкий, не надійний, не хазяйствений народ! По...

...комунарського хліба, побачив, що не в той плуг упрігся, — лети ми не задержуємо. А бувають і такі випадки: подається оце з комуні, покрутяться, а потім знову до нас, ледве на вколюшки не ставиться. Мовляв: простіть, добрі люди, согрішив перед вами, тепер я в комуні буду жити!..

І щож?

Приймаємо і цих, „блудних синів“. Воно хоч і мається приказка: „наяття, та нема вороття“, а в нас і „вороття“ єсть, аби на ділі себе не показав!.. Да... колись і я так міркував. Думалося: самому краще подарувати. А прийде оце весна. Час гарячий, а тут — того нема, нехватка. Біжиш до сусіда струменту позичати та й схватиш патаки, бо сусіда вже давно на полі працює, а твоя рілля сохне. Дарувати струмент? Не так то легко самому, бо часто-густо й копійки грошей в хазяйстві нема... А тепер ось їздив сьогодні на базар по товару в комуні. Взяв три сотні карбованців і товару не видно: коммуна — хазяйство велике, сотня — це для нас не гроші, тисяча — не велика сума по наших коштах... Весна ось підійшла — теж: нема чого клопотатися про борінки, про насіння, про коняку. Все єсть, все у свій час буде зроблено і зорано, і засіяно, і заволочено... Де кіньми працюємо, де тракторами...

Скільки у вас тракторів?

Зараз три. Збираємося купити четвертий...

В комуні.

Ми в центральному господарстві комуні „Новий Світ“, що міститься в селі Лифиному, Ворожбянського району, на бувших землях хрущовських.

Не даром комунари облюбували собі за центр це господарство. Тут — чудові будівлі, родючий ґрунт, навколо ліс — могутній, віковий, — коммунаному, як у запажному віночку, — чудовий сад, ставок, пасовисько величезною пашою для худоби... Єсть де розгулятися буйній силі комунарів... Єсть де прикласти свої сили, знання, молодечий запал, збільшити добробут комуні!

І в таке бадьоре, нове і по-новому треба господарювати.

Дійсно: проживши тут кілька днів, переконаєшся, що без міцної, сильної машини, без тракторів — тут не взгризеш! Не розгорнеш, не розриєш груді так, щоб добратися до нутра, до найкращих урожаїв, до найбільшої користі.

У просторому дворі комуні скрізь лад та порядок: хазяйське око за все пильно стежить, всього доглядає, про все турбується, не допускаючи найбільших перебоїв в організмі комуні.

В теплих сараях-хлівах, в чистоті, стоїть худоба добре нагодована, щаслива. Немало з них такої, що на с.-г. виставках побувала і має не одну нагороду. Коні набираються сили для весняних робіт; корови тепер виконують свою звичайну „роботу“: постачають густе, наїдне молоко на всю комуну, свині в теплому барлозі, затушковані від холодних вітрів, нарощують сало, збільшують свою свинячу йоркширську сім'ю, птиця несе яйця. Словом, кожна тварина виконує свою роль, що на неї природою покладено. Комунари тільки стежать за

кує п'ятиріччя свого життя — п'ять років кріпить комуну сильвестр. Цінять, поважають і прислухаються до його голосу комунари: здорові хазяйственні здібності, набуті досвідом, уміння правдиво розв'язувати складні питання комунарського життя — роблять з нього видатного колективного робітника. Все життя його переповнено любов'ю до землі і до дітей, яких він також кріпко любить, як і землю.

Енергійний робітник Пузанів, секретар комосередку. Сергій Панченко — цвіт селянський (тепер комунарський). Не даром його округова інспектура політосвіти живцем вирвала з комуні у відділ по роботі на селі!

Комунарка „Отаска“.

Комунарка „Отаска“ (Явдоха Никифоровна Атасова), фундатор комуні „Новий Світ“.

Явдоху Никифоровну Атасову (або, як її всі просто кличуть — „Отаска“) — теж одна із фундаторів комуні. Не дивлячись на свої немолоді літа, вона ще досить міцна та бадьора і ретельно працює по господарству: поряється біля птиці, поросят та худоби, а влітку й на поле навідується. За старанне, ділове відношення до господарства, невтомну, енергійну роботу, що служить добрим прикладом для інших, Отаска користується серед комунарів загальною повагою та пошаною, від всього колективу працюючого зустрічає теплу приязнь.

Родом Отаска з с. Межирича, з бідної, незаможницької сім'ї; замолоду — батрачка, по буряках ходила, на панів робила. Дуже багато за цей час лиха зазнала і з тої пори в неї не вгасило, аж доки не настала Жовтнева революція, жевріла думка: треба спільними силами собі долю завойовувати, проти визискувачів селянських боротися.

Ці мрії Отаски здійснилися. П'ять років Отаска в комуні живе. За цей час довелося і лиха зазнати. Наступав Деникін, треба було тимчасово покинути господарство, відступити.

Комунари виїхали з військом, а Отаску з дітьми в комуні залишили. Така думка: одсидитися, не тронуть баби.

Про випадок, як вона білих бандитів одурила, стара комунарка розкаже так:

— Ото ж, як налетіла банда харцизяків-деникінців на Межирич. І-і, лишечко, що творилося!.. Допитують, нишпорять, заарештовують. Якийсь дурень і на мене вказав: отам, мовляв, живе комунарка Отаска. Вони прожогом до мене. Почали тарабанити в двері... Відчинила. Увірвалося в хату чоловік шість. Усі з рушницями. А в мене як раз у цей час хліб у печі силів — випікався та „солодуха“ (сік із шкварок буряків) варилася. Отаска

... будівлі, родючий ґрунт, навколо ліс — могутні, віковий, — комуна...
... якому, як у запашному віночку, — чудовий сад, ставок, пасовисько
... пашою для худоби... Єсть де розгулятися буйній силі комуна-
... (ві). Єсть де прикласти свої сили, знання, молодечий запал, збіль-
... добробут комуни!

... Не таке бадьоре, нове і по-новому треба господарювати.
... дійсно: проживши тут кілька днів, переконуєшся, що без міцної, силь-
... машини, без тракторів — тут не взгризеш! Не розгорнеш, не розриєш
... груди так, щоб добратися до нутра, до найкращих урожаїв, до
... користі.

... просторому дворі комуни скрізь лад та порядок: хазяйське око за
... пильно стежить, всього доглядає, про все турбується, не допускаючи
... перебоїв в організмові комуни.

... теплих сараях-хлівах, в чистоті, стоїть худоба добре нагодована,
... починає. Немало з них такої, що на с.-г. виставках побувала і має не
... нагороди. Коні набираються сили для весняних робіт; корови
... енер виконують свою звичайну „роботу“: постачають густе, наїдне
... на всю комуну, свині в теплому барлозі, затушковані від холодних
... вітрів, нарощують сало, збільшують свою свинячу йорк-
... ширську сім'ю, птиця несе
... яйця. Словом, кожна твари-
... на виконує свою роллю, що
... на неї природою покладено.
... Комунари тільки стежать за
... тим, щоб це „виконання“
... було „на совість“. А коли
... ні, то й підштовхнуть: це
... тобі, мовляв, не денебудь у
... безверхому хліві, не псує
... репутацію комуни! Кипить
... робота по майстернях: в
... кузні, в столярній, — діло по-
... вертає на весну, треба все
... полагодити, доглянути, щоб
... увесь струмент справний був,
... коли на поле рушати.

... Набираються на весну
... сил і комунари; вони взимку
... не обтяжені роботою: єсть
... вільний час для відпочинку,
... для освіти. Набираються сили
... та знання: комунари, щоб
... по-весні, як слід довбонати
... землю, як кажуть, на сто
... відсотків. Клуб — то найж-
... вавіша кузня взимку для хлі-
... бороба - комунара. Пра-
... цюють тут гуртки: сіль-
... сько - господарський, вій-
... ськовий, літературний,
... жіночий, драматичний,
... науковий та інші.

... Жваво відбуваються
... засідання ради комуни:
... обмірковують gospodar-
... ські плани, лаштуються
... до весняних робіт, обмір-
... ковують, кого прийняти
... до комуни...

... Душа комуни — Силь-
... вестр Явдокимович **Ли-
... сенко**, один із основопо-
... ложників комуни, енер-
... гійний, витриманий кому-
... нар. У квітні комуна свят-

... кличуть: „Отаска“ — теж одна із фундаторів комуни. Не дивлячись на
... свої немолоді літа, вона ще досить міцна та бадьора і ретельно працює по
... господарству: порається біля птиці, поросят та худоби, а влітку й на поле
... навідується. За старанне, ділове відношення до господарства, невтомну,
... енергійну роботу, що служить добрим прикладом для інших, Отаска кори-
... стується серед комунарів загальною повагою та пошаною, від всього
... колективу працюючого зустрічає теплу приязнь.

... Родом Отаска з с. Межирича, з бідної, незаможницької сім'ї; замолоду —
... батрачка, по буряках ходила, на панів робила. Дуже багато за цей час
... лиха зазнала і з тої пори в неї не вгасило, аж доки не настала Жовтнева
... революція, жевріла думка: треба спільними силами собі долю завойовувати,
... проти висискувачів селянських боротися.

... Ці мрії Отаски здійснилися. П'ять років Отаска в комуні живе. За цей
... час довелося і лиха зазнати. Наступав Деникін, треба було тимчасово по-
... кинути господарство, відступити.

... Комунари виїхали з військом, а Отаску з дітьми в комуні залишили.
... Така думка: одсидитися, не тронуть баби.

... Про випадок, як вона білих бандитів одурила, стара комунарка роз-
... казує так:

... — Ото ж, як налетіла банда харцизяків-деникінців на Межирич. І-і,
... лишечко, що творилося!.. Допитують, нишпорять, заарештовують. Якийсь
... дурень і на мене вказав: отам, мовляв, живе комунарка Отаска. Вони про-
... жогом до мене. Почали тарабанити в двері... Відчинила. Увірвалося в хату
... чоловік шість. Усі з рушницями. А в мене як раз у цей час хліб у печі
... сидів — випікався та „солодуха“ (сік із цукрових буряків) варилася. От один
... із них харцизяка штиком у груди націлився та й допитує: — „Ти кому-
... ністка?“ — „Ні, кажу, я не знаю, що це й за слово таке“... А він як
... зарепетує: — „Брешеш, така — сяка!.. Як ти не знаєш, коли ти в комуні
... живеш?“ А я, щоб їм очі одвести, дурненькою, бач, прикинулася. — „А, це,
... кажу, комуна-халимуна, хай їй грець!.. Не рада, що й попала сюди.
... — „Чого так?“ — „Та я тут вроді як за куховарку і ні в які їхні діла
... не вкасувалась. Все більше біля печі та біля свиней поралася. Вони мене
... для цього й затягли в цю комуну-халимуну, горіть їй!.. — „А на зібраннях
... та на мітингах не була?“ — „Ні, кажу, хай їм біс, не кликали вони мене
... на зібрання, та й ніколи було за роботою. Рада, як би вирватися з цього
... пекла анахтемського, оце як би не ви, спасібі вам, і досі-б тут страждала“...
... Сяк-так одурила. Одвів харцизяка штик від мене. Ну, думаю, врятувалась.
... Один із них і каже: — „Ну, давай їсти“!.. Витягла хліб із печі, нарізала
... гарячого... Пожерли вони, як свині, і спасібі не сказали — пішли. А на другий
... день все таки мене забрали: довелося в „холодній“ три дні попаритися.

Комуна — зразкове господарство.

... Рік за роком кріпло та збільшувалося господарство комуни. Були
... правда, й тяжкі роки, особливо, голодний 1922 рік. Тоді комунари сиділи
... на одній картошці. Пережили... Пішли кращі врожаї, стала комуна обростати
... новими господарствами. Зараз комуна „Новий Світ“ — найміцніша,
... найсильніша в Сумській окрузі. Має центральне господарство на хуторі
... Лифино і три відділи: в Штепівському, Боромлянському та Тростянецькому
... районах. Землею та сільсько-господарським знаряддям забезпечена комуна
... цілком. Єсть три трактори: два „Фордзони“ і один „Запорожець“, збираються
... купити четвертий. Врожаї гарні, далеко вищі за селянські. Торік, напри-
... взяли: жита петкуського 118 пудів, пшениці 142 пуда, вівса 150 пуд, проса
... 102 пуди з десятини.

... Комуна серед околиць селянства користується великим, цілком за-
... служеним авторитетом і це не тільки кузня — школа зразкового хліборобства,
... що навчає, як краще господарювати, — комуна і культурно-промислова орга-
... нізація; вона веде освітню роботу, допомагає селянам матеріально, коли
... кого спіткає лихо, допомагає гарним сортам насінням, реманентом. Тому
... такий міцний зв'язок між комуною та селянами: нема того революційного
... свята, щоб не набилось сюди повно селян. Гуде тоді тут, мов у вулику,
... ллються жваві, цікаві балачки про життя-буття селянське, про добробут
... хлібороба, про нові шляхи в сільському господарстві, — шляхи, що ними ко-
... муна „Новий Світ“ уже йде п'ять років...

В. Алешко.

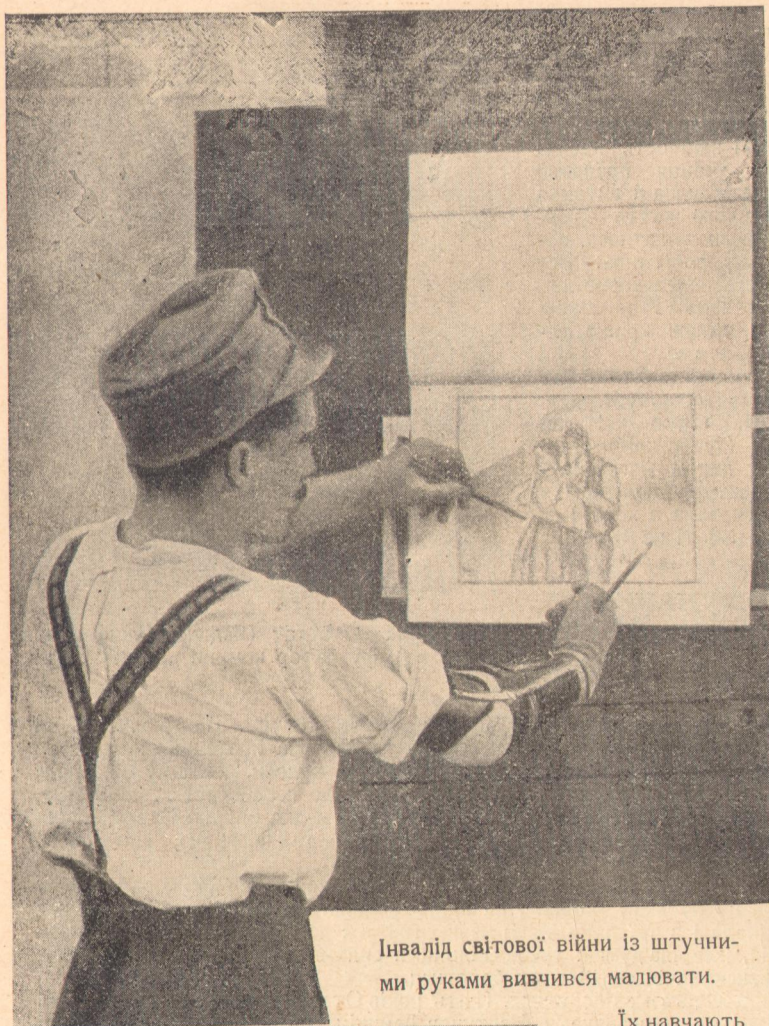

... Пуцунів, секретар ком'ячейки при комуні
... „Новий Світ“.

ВЕСНЯНЕ

... Сон несна з блакиттю і теплом
... і теплим золотом проміння б'є в обличчя —
... на Дніпрі шумить веселий льодолом
... та мене у степ сьогодні сонце кличе.
... враніш на горбі — на три вітри рілля —
... від неї пах дебілої самиці,
... зелено-сизий степ свій килим розстеля
... враніш по нім з часом покраве криця...
... враніш назад — над обрієм дими —
... на заводі брат кує нового плуга —
... і чую я, що землю крові й туги
... враніш ведемо непереможні — Ми...

М. Лебідь.

Інвалід світової війни із штучними руками вивчився малювати.

Їх навчають всебічно користуватись своїми руками й ногами. На знімкові: один їде на велосипеді, хоча у нього ноги штучні. Другий зшту-

ВИТВІР

ІМПЕРІЯЛІСТИЧНА війна призвела до численних жертв.

Міліони молодих, повних життя трудящих, передчасно загинули як гарматне м'ясо капіталістів, залишивши на злидні свою сім'ю.

Інші покалічені арсеналом імперіялістичної бойни понесли тяжкі рани, або втратили руки й ноги.

Але імперіялістичні хижакі використовуючи на 100% техніку для удосконалення свого арсеналу смерті, з другого боку силкувалися замаскувати жахливий образ жертв своєї ненажерливості й масової різні. Повідь калік, жертв імперіялістичної війни, розлилася в час цієї війни і по Австрії.

І в Австрійській імперії довелося припудрувати страшне лице імперіялістичної бойни.

Медицина в час цієї бойни мала можливість пророблювати колосальні експерименти.

Скирти ампутованих ніг і рук були доброю лабораторією удосконалення штучних ніг і рук, удосконалення так зв. протезів.

Імперіялістична бойня—породила протез.

Треба було відтягти увагу трудящих всіх країн від жахливого обличчя жертв імперіялістичної бойни, від армії калік, що збільшувалася відповідно до кількості вистріляних набоїв, випущених балонів газу.

Треба було шукати ширму, щоб приховати своє злочинство.

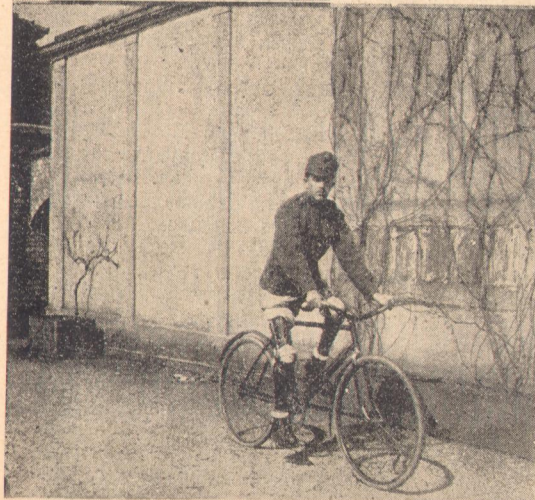

Слюсар,—інвалід з штучною правою рукою працює по своєму фаху.

мовні, бо
воєни—рід
на власні
До того
ку не мо
бити кро
На

Інвалід світової війни із штучними руками вивчився малювати.

Їх навчають всебічно користуватись своїми штучними руками й ногами. На знімкові: один їде на велосипеді, хоча у нього ноги штучні. Другий з штучною рукою має змогу працювати на полі.

Товидь калік, жертв імперіялістичної війни, розлилася в час цієї війни і по Австрії.

І в Австрійській імперії довелося припудрувати страшне лице імперіялістичної бойні.

Медицина в час цієї бойні мала можливість пророблювати колосальні експерименти.

Скирти ампутованих ніг і рук були доброю лабораторією удосконалення штучних ніг і рук, удосконалення так зв. протезів.

Імперіялістична бойня—породила протез.

Треба було відтягти увагу трудящих всіх країн від жахливого обличчя жертв імперіялістичної бойні, від армії калік, що збільшувалася відповідно до кількості вистріляних набоїв, випущених балонів газу.

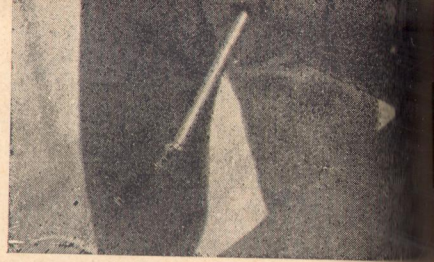
Треба було шукати ширму, щоб приховати своє злочинство.

І всесвітній імперіялізм білою рукавичною „співчуття і допомоги“ силкувався загладити ту наругу, те знуцання над масою трудящих, а разом з тим другою рукою підставляв їх під тисячі тон динаміту під град куль і гранатних осколків.

* * *

Цілими місяцями лежав інвалід, не маючи можливости рушити з місця, відданий розпуці, в стані безнадійного пригноблення. Були випадки, що ампутація ніг або рук так впливала на хорих, що де-які божеволіли. Отож полегшити їх стан моральний і фізичний має на меті винахід війни—протез.

Але, коли навіть каліки закладали собі протези, то й тоді їх моральні терпіння були неви-

Слюсар,—інвалід з штучною правою рукою працює по своєму фаху.

мовні, бо вони—річ на власні

До того ку не мо бити кроку

На кроках покликана шити стра калік, був певному щі, бо не як обходити застосувати тези. Попол шли до думи поставити ноги, як дітей.

І так вчили їх як вчать починають перші кроки

З поча магали їм по кімнати виводили їх ридор, заб їм примі конструкції підтримати падінні.

У цей сн бірали вони школі „ходу ви й відваги

Кіннотчик з штучною ногою вивчився сидати на коня і має змогу їздити верхи.

Молодь навіть з протезами, з штучними ногами вивчилася танцювати. На знімкові молодий хлопець-інвалід танцює.

професії. Другий взявся до малювання і осягнув гарних наслідків у мистецтві.

Лікарі захоплені здобутками і поступом хворих збирали матеріяли, робили публичні доклади з чарівними лихтарями і разом з інженірами й технічними робітниками переводили студії над удосконаленням протез.

Заложились варстати для експериментів і вишукування що раз досконаліших конструкцій.

Витворилася спеціальна нова галузь, що перед війною мало була відома.

Повстали школи для інвалідів, де вчили їх відповідно до їх фаху, або вишукували відповідні для них лекші праці.

І самі інваліди завдавали собі праці, щоб не залишитися на ласці тільки допомоги.

Протези робиться зі шкіри, з корків, але найбільше тепер з дерева, через те, що вони найлегші.

ІННІ

...ли удосконалюва-
...користування про-

...лодий хлопець, з
...ними ногами, безна-
...лі, що не буде
...овати. З ним по-
...ни танців, і він в
...ткий час досягнув
...уло його бажанням.

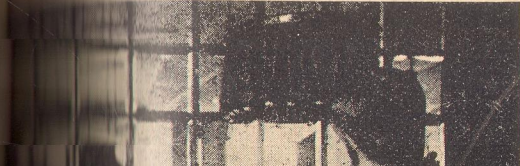
...вчили спочатку,
...протези, а опісля
...щоб їм дати мож-
...цтвезами володіти
...роботі. І виїзжали
...протезні техніки
...випробувати, чи
...ні інваліди об-
...во поле.

...шло це тяжко,
...вправи давали

...протезу, ефект
...стання впливав
...вний дух інва-
...набирали волі й
...вття.

...ними руками

...вар, що втра-
...руку, ходив до
...щоб навчитися
...овати в своїй

...може:
...це тяжко,
...прави давали
...протезу, ефект
...впливав
...дух інва-
...набирали волі й
...ття.
...руками

...професії, др... волі до малюнк...
...них наслідків у містечті.
Лікарі захоплені здобутками і поступом хворих збирали матеріяли, робили публичні доклади з чарівними лихтарями і разом з інженірами й технічними робітниками переводили студії над удосконаленням протез.
Заложились варстати для експериментів і вишукування що раз досконаліших конструкцій.
Витворилася спеціальна нова галузь, що перед війною мало була відома.
Повстали школи для інвалідів, де вчили їх відповідно до їх фаху, або вишукували відповідні для них лекші праці.

І самі інваліди завдавали собі праці, щоб не залишитися на ласці тільки допомоги.

Протези робиться зі шкіри, з корків, але найбільше тепер з дерева, через те, що вони найлегші.

У цій галузі що раз більше поступає й розвивається що раз далі дослідча наука.

Але як не розвивається ця наука там де панує буржуазія— вона прагне тільки елементарно поправити неможливий стан калік-інвалідів. Тільки заспокоїти, так би мовити своє сумління, щоб не кидалась у вічі пануючій класі капіталістичного світу жахлива робота її рук. Щоб зтушовати перед трудящими масами той живий приклад, ту участь, що чекає тисячі робітників і селян за панування буржуазії.

Ті селяне й робітники, що віддали своє тіло на поталу імперіялістичним хижакам, набирали охоти до життя, але що більше каліки приходили до себе, то дужче зростала в них невавість до імперіялістів, що зробили з них вічних калік.

Тому особливо добрий ґрунт находила революційна пропаганда серед інвалідів.

Роза Вітик.

Молодь навіть з протезами, з штучними ногами вивчилася танцювати. На знімкові молодий хлопець-інвалід танцює.

...одні з штучними ногами, а другий з
...рукою грають в біліярд.

Перші кроки.

Їх треба вчити ходити на штучних ногах як малих дітей. На малюнківі — коридор австрійського шпиталю, устаткований так, щоб підтримувати на протезах перші кроки інвалідів. На першому плані спеціально пристосований пасок з гори підтримує ходу інваліда, і його «нянька» що допомагає йому переступати «перепону» — в даному разі дротяний бар'єр.